

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir), za pol leta 50 lir, za četrt leta 25 lir, mesečno 9 lir. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 33-03. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hišnici v Ljubljani št. 11.963.

Izhaja vsak torek in petek

Ljubljana, petek 28. julia 1944

Preis - Cena 1 0'80

Gospodarska aktivnost Banata

Izvoz iz Banata doseže letno okrog 350.000 ton, tvori ga pa po večini kmetijska proizvodnja, predvsem žito in seme sončnic. Lani so pridelali 60.000 ton semena od sončnic ter izvozili od tega 44.000 ton. Ker ima Banat samo okrog 630.000 prebivalcev, igrajo presežki kmetijske proizvodnje veliko vlogo. Ves banaški izvoz, na leto okrog 112.000 ton, ne doseže niti ene tretjine izvoza. Največ je treba upoštevati kuriva, ker Banat nima ne premoga ne lesa, na drugem mestu pa so industrijski izdelki. Med njimi je zelo važno tekstilno blago, čeprav ima Banat tudi sam že precej tekstilnih surovin. L. 1942. so pridelali 500 vagonov konoplje, lani pa že 1350 vagonov. Lani so v Banatu oddali 32 vagonov naravnih voln, v Srbiji pa 77 vagonov. Pri oddaji surovih kož je prišlo lani na Banat 91%, na vse ostale srbske pokrajine pa samo 9%.

Gospodarstvo Banata ima zdravo podlago. V Bečkereku so cene za polovico nižje kot v Beogradu.

Bolgarski sklad za napredek kmetijstva

Nedavno je bil objavljen letošnji proračun sklada, ki ga je bolgarska vlada ustanovila za povečanje kmetijske proizvodnje v vsej deželi ter za državna posestva. Prispevkov od države in drugih dohodkov izkazuje proračun sklada za 255 milijona levov, izdatkov pa za 244,5 milijona. V milijonih levov so ti dohodki in izdatki (v oklepaju) razdeljeni takole:

Za državne gozdove (51 (50), za občinske in zasebne gozdove 76 (74,6), za pospešitev svilarstva 1,7 (0,9), za zbiranje zdravilnih rastlin 4,9 (1,2), za napredek sadjarstva 19,1 (15,8), posojila za kletarske naprave 38 (38), posojila in podpore za vinogradnike in sadjarje 40 (40), za pospeševanje proizvodnje volne 22 (21,1), za preskrbo dobrega semena pa 2,9 (2,9) milijona levov.

Urad za nabavo kmetijskih produkcijskih sredstev v Turčiji

Turška narodna skupščina je prejela načrt zakona o organizaciji državnega centralnega urada za nabavo strojev, orodja, gnojil in drugih kmetijskih produkcijskih sredstev. Urad bo skrbel za uvoz in razdelitev teh sredstev, ustajavljaj pa bo po deželi tudi delavnice za popraviljanje kmetijskih strojev. Začetni kapital važne državne kmetijske ustanove bo 50 milijonov turških funtov, vlada pa je pooblaščen, da zviša ta obratni kapital na 100 milijonov, če bo to zaradi večjih nabav potrebno.

Iz bilance romunskih industrijskih podjetij

Vsa industrijska podjetja v Romuniji izkazujejo v svoji zadnji bilanci znižane dobičke. Gospodarski list »Argus« navaja, da so se skladi za amortizacijo tehničnih naprav od l. 1942. podvojili, davki pa so se zvišali za okrog 20%. To je glavni vzrok znižanja dobičkov pri industrijskih podjetjih, drugi vzrok je pa ta, da so morala mnoga podjetja popravljati veliko od bombnih napadov povzročeno škodo ter da so imela tudi velike izdatke pri preselitvi tovarniških objektov in pri preskrbi svojih uslužbencev.

Novi bolgarski gospodarski načrt

V nasprotju s povojno gospodarsko politiko prejšnjih bolgarskih vlad je sedanja bolgarska vlada Bagrianova takoj začela izdajati odločilne ukrepe za bolgarsko gospodarsko življenje. Bolgarski trgovinski minister Vasiljev je podaril na konferenci za zastopniki bolgarskih poklicnih stanov in gospodarskih organizacij, da ima novi gospodarski sistem bolgarske vlade nalogo, da zagotovi deželi zadostno proizvodnjo in pravično razdelitev blaga. Doseže naj se boljše organizacija gospodarskega življenja kakor je bila v l. 1915. do 1918. Takratno pomanjkanje potrebščin za vojsko in za prebivalstvo je izpodkopal duha bolgarskega naroda in s tem neizogibno privedlo h katastrofi v l. 1918.

Minister je nato poročal o načrtu nove gospodarske organizacije in pozval konferenco, da zavzame svoje stališče do načrta. Ta načrt predvideva med drugim: Osrednje vodenje in prireditvev gospodarskega življenja Bolgarske je stvar ministrskega sveta, ki odloča na podlagi predlogov treh bolgarskih gospodarskih ministrstev. Direkcija za civilno mobilizacijo določi v sodelovanju s tremi gospodarskimi ministrstvi splošni gospodarski načrt, ki se po odobritvi ministrskega sveta izroči gospodarskim ministrstvom v izvajanje.

Nadalje se predvideva ustanovitev gospodarskega sveta pri trgovinskem in kmetijskem ministertvu, ki naj razdelita produkcijska naročila in produkcijska sredstva, ki naj določita državne načrte za kmetijstvo, industrijo, rokodelstvo in rudarstvo in ki naj vodita uvoz in izvoz. Novi gospodarski načrt predvideva tudi bistveno razširitev delokroga bolgarske direkcije za zunanjo trgovino.

Najprej so se zvišale vse cene za kmetijske pridelke. Napovedale so se naslednje cene za kilogram: pšenice 14 levov, za ječmen 10, za fižol 15, za sojo 15, za riž 40, lečo 18, rž 12, koruzo 8 in ogrščico 18 levov. Z zvišanjem žitnih cen, ki so skoraj dvakrat višje od predlanskih, je nastala cela vrsta vprašanj, ki so morala vplivati tudi na stabilizacijo bolgarske valute. Tu pa je treba omeniti, da pomeni zvišanje žitnih cen samo legalizacija že skoraj dve leti trajajočega dejanskega stanja. Trgovinski minister Vasiljev je čisto pravilno pripomnil, da morajo cene vsakega blaga kriti tudi dejanske proizvodne stroške in je zato bilo zvišanje cen neizogibno. Če so narasle mezde kmetijskih delavcev od 50 do 70 levov ob izbruhu vojne na 250 do 400 levov sedaj, tedaj je to v skladu s sedanjim zvišanjem cen kmetijskih pridelkov.

Sorazmerno s podražitvijo kmetijskih pridelkov pa se je morala podražiti tudi cena kruha, ki se je umetno vzdrževala na nenaravno nizki stopnji pod pretvezo, da mora tako imenovana socialna politika prispevati k pocenitvi življenjskih stroškov. Razlika med realno in dejansko prodajno ceno kruha je šla takrat v breme fonda za izravnano cen ter je bil s tem državnemu proračunu obremenjen z več ko 1 milijardo levov. Zaradi nove krušne cene pa bo bolgarski potrošnik komaj nekoliko bolj obremenjen, ker je moral to, kar bo sedaj več izdal za kruh, prej v

drugi obliki plačati državi, da je dobila ta denar za izravnalni fond. Zvišanje cen pomeni torej samo očiščenje dosedaj nenaravne višnje cen.

Tudi gospodarstvo z žitom se je sedaj drugače zgrabilo, kar bo dalo prebivalstvu razne olajšave. Nominalno bo sicer dobil kmetovalec za 50 gramov manj žita na osebo dnevno ko dosedaj, dejansko pa bo dobilo zelo veliko kmetovalec znatno več žita ko druga leta, ker so v prejšnjem letu prejeli žito za lastno potrebo samo kmetovalci, ki so bili pridelovalci žita, dočim je dobivalo drugo potrebnostno prebivalstvo le majhne žitne obroke, ki so bili dostikrat celo nižji ko obroki prebivalstva v mestih. S tem, da bodo letos prejeli vsi prebivalci na deželi, proizvajalci in neproizvajalci, enako, samo za 50 gramov znižano količino, bo prišlo na podoželje mnogo več žita. Presežki pa se morejo prodajati žitni direkciji za cene, ki jemljejo tla črni borzi. Nova vlada je torej dejansko storila prvi korak za likvidacijo umetne situacije, ki naj bi vzbujala videz stabilnih in nizkih cen, dejansko pa kriča v sebi zelo velike nevarnosti.

Zaželeno konsolidacija bolgarskega gospodarstva pa bo zahtevala še celo vrsto drugih ukrepov, ki bodo zlasti povzročili spremem-

be v mezdnj politiki. V skladu s tem se je že odredilo zvišanje plač bolgarskih uradnikov. Ta ureditev plač zasluži tem večjo pozornost, ker je ravno bolgarsko uradništvo pod prejšnjimi vladami zelo trpele. Uradniške plače so vedno zastajale za življenjskimi stroški, kar je sicer država priznavala, nič pa ni proti temu ukrenila. Zato pa je prepovedala objavljanje statistik o višini indeksa življenjskih stroškov.

Seveda je treba pri zvišanju uradniških plač za 30 do 50% v razmerju z zvišanjem cen upoštevati, da se je to zvišanje izvršilo, ne da bi se prej zagotovila potrebna sredstva v državnem proračunu. Vendar pa je bil ta ukrep tako zelo potreben, da je prenesel tudi naknadno ureditev v državnem proračunu. Upoštevati pa se mora tudi to, da pomenijo plače državnih uradnikov kljub temu zvišanju še vedno tako neznamen del državnih izdatkov, kakor se je to pokazalo n. pr. v državnem proračunu za l. 1939., da se tudi vprašanje njih finansiranja ne bo s težavo rešilo. V nasprotju z mnenjem nekkih krogov, da bi vplivalo to zvišanje plač neugodno na razvoj cen, zlasti na črni borzi, treba pripomniti, da so se plače samo prilagodile na nivo cen na črni borzi.

(Po »Donauzeitung«.)

Zvišana proizvodnja mleka v Evropi

Pri pridobivanju maščob živalskega izvora kaže v zadnjih letih največ napredka mlekarstvo. O tem objavlja »Donauzeitung« naslednje podatke:

V Romuniji so ustanovili državno mlekarstvo centralo, ki prevzema mleko od producentov ter ga razdeljuje za industrijsko uporabo in civilno potrošnjo. Ta centrala je prevzela že vse večje mlekarne v Bukarešti, vodila pa bo tudi druge mlekarne obrate v sporazumu z uradi socialnega in zdravstvenega skrbstva.

Na Danskem je zveza mlekarških društev v sodelovanju z vodstvom državnih mlekar in veterinarske službe poskrbela, da se zboljša kakovost mleka in mlečnih izdelkov, v Latiški pa so od l. 1941. do konca lanskega leta zvišali proizvodnjo sira od 2046 na 3500 ton.

Velike napredke kaže mlekarstvo tudi v južnovzhodnih deželah. V Srbiji in Banatu, kjer so pred vojno redili predvsem svinje in kjer zaradi izobilja masti mlekarstvo ni bilo na primerni višini, je nemška vojaška uprava mlekarstvo reorganizirala že spomladi

l. 1942. V Banatu so zdaj že štiri velike mlekarne z dnevno kapaciteto 90.000 litrov, v Beogradu pa bo velika mlekarne kmalu dosegla kapaciteto 60.000 litrov. Mlekarne v Srbiji predelujejo tudi ovčje mleko. Oddaja mleka se je v Srbiji v enem letu povečala za več ko 300%. V zadnjih dveh letih je bilo mlekarstvo uspešno reorganizirano tudi v Bolgariji, Madžarski in Hrvaški. Največ novih mlekarne je bilo ustanovljenih v Bolgariji.

Švicarska mlekarška centrala je za letos uveljavila nove načrte za zvišano proizvodnjo surovega masla. Producirali ga bodo najmanj 350 vagonov in bo tako ta proizvodnja v enem letu povečana za najmanj 25%. Tudi v Španiji, kjer je pomanjkanje krme, se je proizvodnja mleka precej dvignila. Od l. 1941. do lani se je zvišala od 1,7 na 2 milijardi litrov.

Iz teh primerov se vidi, da so v mlekarstvu Evrope z uspehom izkoriščane vse produkcijske rezerve, uspehi pa bodo še večji, ko ne bo več težav pri preskrbi krme zaradi transportnih ovir.

Reforme v obratih madžarske industrije

Nova madžarska vlada hoče izvesti razne gospodarske in socialne reforme, predvsem pa skrbi za zboljšanje delovnih pogojev v obratih industrije in kmetijstva. To skrb si je naložila v uvidevnosti in spoznanju, da so slabi delovni pogoji glavni vzrok nezadostne storilnosti ter nazadovanja proizvodnje.

Iz statistike zavodov socialnega zavarovanja je razvidno, da zaradi slabih delovnih pogojev tudi industrijski obrati na Madžarskem niso imeli stalnega in zanesljivega delavskega kadra. Delavec se v ustroj obrata ni mogel uživati, ker je delal v njem od danes do jutri. Bila so pravcata preseljevanja delavcev iz obrata v obrat po ko-

njunkturi raznih gospodarskih pannon in po delovnih pogojih, ki so jih nudili posamezni obrati.

»Südost-Echo« navaja, da so imeli zavodi socialnega zavarovanja konec l. 1941. v svoji evidenci 1.613.360, konec l. 1942. pa 1 milijon 723.800 zavarovancev iz industrijskih podjetij, dobili pa so med letom 1942. okrog 5.20 milijona prijav in 5.09 milijona odjav zavarovancev. Povprečno je torej vsak zavarovan industrijski delavec na Madžarskem v enem letu po dvakrat ali trikrat menjal svojo službo. Značilen primer nudijo tudi državne tobačne tovarne. Leta 1942. je bil stalež okrog 16.000 delavcev, posebna bolniška blagajna za tobačno delstvo pa je v tem letu dobila 13.400 prijav in 11.900 odjav zavarovancev.

Da bi pri določitvi delovnih pogojev sodelovali tudi delavci, bodo imeli na Madžarskem vsi obrati, ki imajo nad 25 delovnih moči, svoje obratne odbore, v katerih bodo predstavniki vodstva in uslužbenstva obrata. Obrat bo svoje predstavnike imenoval, delavstvo pa jih bo izvolilo in vsi člani odbora bodo potem izvolili obratnega referenta.

Kmetijstvo Romunije

Ob začetku vojne je izdala Romunija zakon o mobilizaciji kmetijstva in je s tem stopila v vrsto držav, ki so začele po načrtu dvigati kmetijsko proizvodnjo. V zvezi z mobilizacijo so se ustanovile številne nove organizacije, ki naj zlasti zajamčujejo pravilno pridobivanje kmetijskih pridelkov. Trenutno si romunsko kmetijsko ministertvo zlasti prizadeva, da zboljša gospodarske metode malih in najmanjših kmetijskih gospodarstev. V ta namen se je stara oblika romunske zadruge, ki se imenuje »Obšten« (občina), bistveno razširila. Kakor se razvdi iz novih določb, je ostalo nedotaknjeno jedro prostovoljnega sodelovanja kmetovalec in sosednih občin. Pač pa se je znatno razširil nivo delokroga. Obštene bodo v bodoče nabavljale tudi kmetijsko orodje in kmetijske stroje, skrbele za pravočasno setev, nakupovalne in prodajalne pa bodo tudi plemensko živino. Dosedaj je 200 takih zadrug. Ker trenutno še primanjkuje izoliranih delavcev, je kmetijsko ministertvo sklenilo, da pošlje vsako leto po 30 mladih romunskih kmetovalec v Nemčijo, kjer naj izpopolnijo svojo naobrazbo.

Novo turške sladkorne tovarne

Med vsemi industrijskimi panogami se v Turčiji posebno uspešno razvija sladkorna, ki ustanavlja tri nove velike tovarne. V novem velikem obratu v Adani bodo predelovali samo sladkorni trst, ki ga v zadnjem času kultivirajo v adanski pokrajini, ostala dva nova obrata pa bosta uporabljala sladkorno repo.

Do leta 1926. v Turčiji niso niti pridelovali sladkorne repe in so morali na leto uvažati po 60.000 ton sladkorja. Naslednje leto so zgradili novo sladkorno tovarno in nasadi sladkorne repe so obsegali tedaj samo še okrog 5000 ha. Do leta 1933. so se nasadi razširili na 11.000 ha, obratovati pa so kmalu začele še tri sladkorne tovarne. Leta 1934. so pridelali 348.000 ton sladkorne repe, naslednje leto pa za 100.000 ton več. Uveženi sladkor je bil leta 1930. vreden 9,3 milijona turških funtov, leta 1935. pa samo še 275.000 turških funtov. V poznejših letih je domača proizvodnja sladkorja popolnoma zadoščala, nove sladkorne tovarne pa bodo po vojni lahko delale tudi za izvoz, ker se nasadi sladkorne repe precej povečajo vsako leto.

† Ivan Volk

V Ljubljani, 26. jul. 1944.

Danes je po dveh letih trpljenja zapustil naše gospodarske vrste v zreli moški dobi gospod Ivan Volk, družabnik firme A. Šarabon v Ljubljani. Pretresljiva vest o prerani smrti spoštovanega in uglednega trgovca prebridko prizadene njegove sorodnike, prijatelje, znanke in številne spoštovalce, ki so v ranjem Ivanu Volku visoko cenili večnega, modrega in razgledanega trgovskega gospodarja. Skoro dve leti je iskal pomoči izven svojega prijaznega doma v Vrhovčevi ulici 14 in je izdihnil v sanatoriju po res možatem prenašanju neodoljive bolezni.

V skromno obrtniški rodbini se je rodil 27. januarja 1882. Izgubil je očeta komaj leto star. Preskrbna mati njegova je sama morala vzrejati njega in mlajšega brata Avgusta, ki se je rodil šele po očetovi smrti. Po šolskih letih v Kamniku je Ivan Volk vstopil kot trgovski vajenec v znano trgovsko hišo L. Fürsagerju v Radovljici l. 1895. Kot 18 letni mladenič pa je že prišel v Ljubljano v veliko Souvanovo trgovsko podjetje, kjer je imel lepo priliko v trgovini na drobno in na debelo dozorevati v dobrega trgovca. Odločilno zanj in za njegovo življenjsko pot je pa bilo leto 1907., ko je prišel v živahno specerijsko in kolonijalno kupčijo tedaj že v veliko se razvijajoče trgovine Andreja Šarabona. Tu je, cenjen od svojega odličnega gospodarja, mogel po kratkem službovanju postati družabnik tega velikega trgovskega obrata.

Pokojni Ivan Volk je bil prikupnega in ljubeznivega vedenja, ni imel nasprotnikov, tudi ne med konkurenti; nazorno in prepričevalno je dokazal, kako je mogoče, povzdigniti se s pridnim in poštenim delom z lastno močjo iz malih začetkov do spoštovane gospodarske osebnosti. Rojen trgovec, si je v mladih letih že osvajal vse ono, kar potrebuje veliki trgovec na vodilnem mestu, trgovec na drobno pa v občevanju s strankami. Ob-

darjen z redko, darovitostjo za kupčije je umel večje presojeti tržni položaj ter v odločilnih trenutkih potrebno ukreniti.

Ivan Volk je svoje velike izkušnje rad dajal na razpolago svojim stanovskim organizacijam, zlasti Trgovskemu društvu »Merkur« v Ljubljani, čigar vnet član, delaven odbornik in večletni podpredsednik je bil v tistih časih, ko smo stoprav budili trgovsko zavest v naših krajih in gradili temelje naše sedanje razsežne stanovske organizacije. Dolga leta je bil v društvu »Merkur« gospodar, ki se je s posebno vneto brigalo za lepo društveno knjižnico. Kot mlad, toda vodilen sotrudenik, je leta 1907. srečno nastopil na prvem našem trgovskem shodu v Ljubljani kot besednik trgovskih sotrudenikov za njihove pravice in zahteve. Spoštovanje in ljubezen tovarišev sta ga spremljala vse delovno življenje ter mu prinesla zaslužno priznanje v trgovski matični organizaciji, ki si ga je izbrala za ustanovnega in častnega člana. Ljubezniv soprog in skrben oče je v najlepšem soglasju z bratom Avgustom odlično vzgajal za gospodarsko življenje svojega sina edina gospoda inž. Janeza Volka, industrialca v Ljubljani.

Ko pišemo strlega srca v čast njegovega spomina te vrstice, se z veliko žalostjo in srečnim spominom ljubega druga in zvestega tovariša iz lepih mladostnih let, ko smo se redno shajali in medsebojno vneli za zvesto tovarištvo v društvu in v življenju, za redno vsakdanje delo, za napredek in izobrazbo, od svojih vodnikov vedoč, da treba v gospodarstvu potrpežljive prizadevnosti in trajne gospodarnosti. Pokojnega Ivana Volka, odličnega trgovca svojstvenega kova, bomo s ponosom stavili naši trgovski mladini za zgled.

Počivaj ljubi prijatelj in drug v blaženem miru v ljubi domači zemlji, katero si imel tako rad vse do svojega preranega konca!

Dr. F. Windiseher.

Pluta iz Portugalske in Španije

Glavna dobavitelja plute sta bila pred sedanjo vojno Portugalska in Španija, kar dosti pomeni, ker ni dežele, kjer ne bi potrebovali plute in njenih izdelkov. Precej plute je producirala tudi Severna Afrika, večino te proizvodnje pa je prevzemala Francija. Portugalska, ki je največji izvoznik plute, je izvozila leta 1932. blizu 98.000 ton, leta 1937. že 180.773 ton, v zadnjem letu pred sedanjo vojno 159.568 ton, leta 1941. celo 192.213 ton, lani pa samo še 77.430 ton. Od tega izvoza pride 80 do 90% na surovo pluto. Lani so n. pr. izvozili okrog 5300 ton zamaškov. Pluto daje posebna vrsta hrasta, čigar nasadi obsegajo na Portugalskem 550.000 ha, v Španiji pa 450.000 ha. To vrsto hrasta pa so začeli v zadnjih letih močno kultivirati tudi v Severni in Južni Ameriki in s tem se na-

poveduje konec portugalskega in španskega monopola plute.

Od vsega ameriškega uvoza plute je prišlo leta 1939. na Portugalsko 61%, na Španijo 10%, na Alžir pa 22%. Ves ta uvoz surove plute je bil vreden okrog 4 milijone dolarjev, izdelki ameriške industrije iz te uvožene plute pa so dosegli vrednost 19,3 milijona dolarjev. Iz tega se vidi, da na Portugalskem in v Španiji niso imeli prave koristi od izobilja plute, ker so izvažali preveč te surovine in premalo njenih izdelkov. Tako so zamudili priložnost razvoja močne domače industrije za izdelke iz plute, kar se v Ameriki gotovo ne bo zgodilo, ko se bo proizvodnja primerno razvila. V USA je povprečna letna potrošnja surove plute 150.000 ton, od domače proizvodnje pa upajo v nekaj letih kriti od tega 50%.

Proizvodnja premoga v Turčiji

Lanska proizvodnja premoga v Turčiji je znašala 3.16 milijona ton — za 120.000 ton več, kakor so pričakovali, ter je z njo dosegel rekord v turškem premogovništvu. Od l. 1942. se je produkcija povečala za 654.000 ton.

Glavni premogovni revirji ob obali Črnega morja so začeli obratovati v sredini 19. stoletja in v rokah francoskih in italijanskih podjetnikov so imeli dokaj let le

skromno proizvodnjo. Šele v turški republiki, ko so od l. 1923. prehajali tudi premogovniki v roke turških podjetniških družb ter pod državno kontrolo, se je premogovništvo začelo uspešno razvijati. L. 1923. je bila proizvodnja premoga samo okrog 600 tisoč ton, po dveh letih že blizu milijona, l. 1930. pa 1,5 milijona ton. Povprečje let 1934. do 1937. je bilo 2,3 milijona ton.

V novi Turčiji so dali dobre temelje premogovništvu in vsemu rudarstvu z ustanovitvijo državnega instituta za rudarstvo, ki je razvil po vsej deželi živahno delavnost. L. 1936. so začeli premogovništvo pospeševati po posebnem načrtu, l. 1940. pa je prišlo do po-

državljenja premogovnikov in od tedaj se je proizvodnja dvignila do lanskega rekorda, ki pa bo morda že letos presežen. Razvoju in uspehu premogovništva je mnogo koristil tudi dobro izvežbani kader domačih rudarjev in rudarskih strokovnjakov.

Dohodki v Švici

»Südost-Echo« piše, da je Švica med onimi redkimi deželami, ki so dosegle visoko stopnjo enakomernosti pri razdelitvi premoženja in dohodkov. To se je videlo pri napovedih za obrambni sklad in obrambni davek, pod katerega spada dohodek ali premoženje nad 5000 šv. frankov. Take dohodke ima ena desetina prebivalstva in za obrambni sklad ali davek je bilo napovedanih okrog 3 milijarde skupnega premoženja, kar je približno ena tretjina vsega narodnega dohodka, povprečno premoženje ali dohodek enega prijavljenca pa je 52.000 šv. fr.

Po statističnih podatkih je v Švici 40% samostojnih pridobitnikov (podjetniki, kmetje itd.), 22% nesamostojnih pridobitnikov (uradniki, nameščenci ali delavci) in 40% rentnikov. Razlike med povprečnim premoženjem ali dohodkom teh treh skupin niso velike. Povprečno premoženje samostojnega pridobitnika je 37.578, rentnika pa 66.500 šv. fr. Delavci so kot pridobitna skupina prijavi blizu 800 milijonov skupnega premoženja ali dohodkov in pride tako na enega delavca povprečno 16.500 šv. fr. Od vsega premoženja nesamostojnih pridobitnikov pride približno ena šestina na delavce, povprečni dohodek delavca pa znaša skoraj eno tretjino povprečnega dohodka samostojnega pridobitnika.

Švicarski zvezni statistični urad je objavil tudi podatke o razvoju narodnega dohodka v prvih štirih vojnih letih. Tudi ta pregled je razdeljen na tri skupine. V prvi so dohodki od samega dela, to so plače in mezde, v drugi so mešani dohodki od dela in kapitala, v tretji pa samo dohodki od kapitala. Dohodek od dela se je od 4557 milijonov l. 1938. zvišal l. 1942. na okrog 5 milijard, pri čemer je treba upoštevati, da so se mezde in plače zvišale zaradi druginje in da je bila tudi večja zaposlitev v industrijskih obratih. Mešani dohodek od dela in kapitala se je v teh letih zvišal od 1818 na 2400 milijonov, čisti dohodek od kapitala pa se je znižal od 1486 milijonov l. 1938. na 1956 milijonov leta 1940., naslednje leto še za 12%, potem pa se je l. 1942. spet zvišal za 8%.

Iz pregleda je razvidno, da je od vsega narodnega dohodka prišlo l. 1938. na dohodek od dela 50,7%, do l. 1942. že 52,6%, lani pa 54,5%. Čisti dohodek od kapitala pa se je znižal od deleža 27,1% l. 1938. na 23,7% l. 1942. in na 22,7% lani. Ves narodni dohodek se je od leta 1938. do lani zvišal od 8,2 na 8,7 milijarde ali za 7%.

Ti podatki so merilo in tudi dokaz zadovoljivih gospodarskih in socialnih razmer.

Iz ameriškega kovinarskega gospodarstva

»Kölnische Zeitung« opozarja, da so v zadnjem času nastale nekatere spremembe v ameriškem gospodarstvu s kovinami. Premije, ki so bile prej razpisane pri večjih dobavah volframa, kroma in živega srebra, so ukinjene, zato pa se bolj pospešuje uvoz bakra, cinka, niklja, boksita in kositra. Iz tega bi se dalo sklepati, da je v USA prvih treh kovin dovolj, dočim je pri pridobivanju ostalih prišlo do zastoja. V svojem gospodarstvu s kovinami se Združene države Severne Amerike bolj in bolj naslanjajo na Kanado, Južno Ameriko in Afriko.

Zastopniki Združenih držav, Kanade in Anglije so imeli nedavno konferenco, na kateri je bilo sklenjeno, da dobijo Združene države iz Kanade 15.000 do 30.000 ton bakra. Baker dobijo Združene države tudi iz Severne Rodezije, kjer je pa produkcija bakra, ki je bila lani na višku, letos popustila. Ameriška proizvodnja bakra se je sicer povečala, ne zadošča pa vedno večji potrošnji. O tem pričajo naslednji podatki ameriškega instituta za baker: V povprečju mesecev januar—april je bila proizvodnja rafiniranega bakra 96.600 ton, potrošnja pa 134.300 ton. Meseca marca so producirali 99.118 ton, aprila pa samo 95.280 (lani aprila

97.146) ton. Zaloge rafiniranega bakra so se aprila sicer zvišale od 37.259 ton na 38.382 ton, pri tem pa je upoštevan tudi uvoz. Od marca do aprila letos se je pridobitev surovega bakra znižala od 111.210 na 92.037 ton, lani aprila pa je znašala 99.300 ton. To je znak, da se bo proizvodnja rafiniranega bakra še zmanjšala. Tudi zaloge kositra niso zadostne, kar se predvsem vidi pri proizvodnji bele pločevine, ki je od 2,5 milijona ton leta 1937. narasla na 3,5 milijona ton leta 1941., potem pa padla na 2,7 milijona ton, ko ni bilo več kositra iz Vzhodne Azije. Tako so Združenim državam postale potrebne kositrne rude iz Bolivije, ki pa je doslej po pogodbi velik del teh rud dobavljala Anglija. Med Anglijo in Združenimi državami je prišlo zdaj do dogovora, po katerem odstopa Anglija svoj delež rud iz Bolivije Združenim državam. Na ta način bodo dobile Združene države na leto iz Bolivije do 40.000 ton kositra.

Zaloge svinca in cinka tudi niso dovolj velike. Za vojno industrijo je šlo letos v aprilu 60.000 ton svinca, glede cinka pa za april podatki še niso znani, meseca marca pa je vojna industrija prevzela 85.000 ton od produkcije, ki je znašala 86.000 ton.

Denarništvo in zavarovalstvo

Industrijska politika budimpeštanskih bank

Ceprav še niso bile objavljene polletne bilance budimpeštanskih velebank, je vendar že znano, da so mogle banke kljub strogim predpisom Madžarske narodne banke svoja posojila povečati. To kažejo številke meničnega portfelja. Likvidnost bank se je znova

povečala. Trenutno razpolagajo banke z znatno gotovino. Postavka vlog se ni razvijala enotno. Ob začetku leta so bile znatno večje vsote dvignjene, med tem pa je nastopila konsolidacija, ki je imela za posledico, da se je dvignjeni denar znova naložil, proti koncu polletja ni bilo doseženo le začetno stanje, temveč so se vloge še povečale.

† Viktor Bohinec

Na Bledu je umrl 21. t. m. ugledni ljubljanski trgovec g. Viktor Bohinec, ki je prebival pri svoji hčerki gospe Veri Vovk. Pokopali so ga v nedeljo na blejskem pokopališču.

Na Viktorja Bohinca, ki ga je smrt ugrabila v 74. letu starosti, bodo mnogi ohranili najlepše spomine, ker so ga poleg strokovnih sposobnosti dale tudi vse vrline lepega značaja. Bil je tudi čil in krepak ter bi gotovo živel še dokaj let, če ne bi bilo tegob vojne dobe. Kot trgovec avtomobilske stroke je bil Viktor Bohinec priznan in čislani večak, svoje izredne sposobnosti pa je vneto posvečal tudi razvoju naše motoristike in kolesarstva ter si pridobil velike zasluge za to sportno panogo. Cenjen in priljubljen je bil tudi v družbi planinarjev in lovcev.

Vsi, ki so ga poznali, ga bodo ohranili v lepem in častnem spominu.

Najbolj markanten znak za razvoj bančnega stanja v prvih šestih mesecih je povečano zanimanje budimpeštanskih velebank za industrijska podjetja. Sodelovale niso samo pri povečanju delniških glavic, temveč prevzele tudi delniške pakete številnih industrijskih podjetij. Zanimivo je, da so se začele interesirati za industrijska podjetja tudi banke, ki so dosedaj delovale na čisto drugih poljih.

Tako se je pomen budimpeštanskih bank in hranilnic v letošnjem prvem polletju za madžarsko gospodarstvo znatno povečal. To velja tudi za sodelovanje bank pri državnih kreditnih operacijah in pri oskrbi industrije in trgovine s krediti.

Uvedba drobnega papirnatega denarja v Turčiji

Iz denarnega prometa v Turčiji so v nekaj tednih skoraj izginili kovanci iz srebra in niklja, ker so se jih polastili spekulanti, ki kovance pretopijo ter potem porabijo za izdelavo jedilnega pribora in raznega orodja. Pri tem so imeli velike dobičke. Ko je nastalo veliko pomanjkanje kovanega drobca, je vlada namesto njega izdala bankovce, pri tem pa opozorila, da je uvedba drobnega papirnatega denarja samo začasna, dokler ne bodo izdelani kovanci iz drugih zlitin.

Zlato v USA

»Südost-Echo« opisuje spremembe, ki jih je vojna povzročila v gospodarstvu z zlatom v USA. V začetku vojne je prevzel ameriški zakladni urad mnogo zlata iz britanske posesti in Združene države so postale največji lastniki zlata na svetu. Od l. 1942. do 1943. pa so se zaloge zlata ameriškega zakladnega urada po vrednosti zmanjšale za 12%, še bolj pa se je zmanjšala tudi ameriška proizvodnja zlata. Od prve svetovne vojne do lani je bila proizvodnja zlata v USA v milijonih unč naslednja: leta 1914. — 4,57, l. 1915. — 4,89, l. 1917. — 4,05, l. 1918. — 3,32, l. 1939. — 4,57, l. 1940. — 4,81, l. 1941. — 4,78, l. 1942. — 3,58, l. 1943. — 1,36. Od l. 1941. se je že naslednje leto znižala za 25%, lani pa za 62%. Odkar imajo Japonci Filippine, so se ameriške zlate zaloge zmanjšale za okrog 6,8 milijona unč.

Royal Dutch krepi svoje rezerve

Royal Dutch, eno največjih svetovnih podjetij, je imelo lani 24,47 milijona goldinarjev (l. 1942. 23,98) čistega dobička. Večina dobička, namreč 24,28 milijona gol. se dodeli investicijski rezervi, ki naraste s tem na 96,15 milijona goldinarjev, dočim splošna rezerva v višini 71,67 milijona gol. ostane neizpremenjena. Bilanca zaznamuje udeležbe brez rezerv v višini 563,5 milijona, vsa bilančna vsota pa znaša 1,17 milijarde goldinarjev.

Plačevanje prekočasnega dela

V zadnji številki »Trgovskega lista« je tiskovna napaka pokvarila sporočilo o odločbi Vrhovnega komisarja o plačilu nadur in nedeljskih pribitkov. Pravilno se mora glasiti, da se ta odločba nanaša le na kleparsko-inštalatersko stroko in na morebitne na novo sklenjene kolektivne pogodbe, napačno pa je bilo tiskano, da se odločba na navedeno stroko ne nanaša.

Dospelost davkov

Davčna uprava za mesto Ljubljana objavlja, da dospe v smislu člena 148 zak. o neposrednih davkih v tretjem četrtletju v plačilo:

a) dne 1. julija 1944 tretji obrok zgradarine, pridobnine, rentnine, družbenega davka, davka na ne- oženjene osebe, davka na poslovni promet in vojnice.

b) dne 15. avgusta 1944 prvi obrok zemljarine.

Vsi navedeni davki zapadejo v plačilo in se morajo plačati najkasneje do 15. avgusta 1944.

Podrobnejša pojasnila so razvidna iz razglasov, nabitih na uradni deski davčne uprave za mesto Ljubljana in Mestnem poglavarstvu v Ljubljani.

Madžarska oblačilna akcija

Madžarska akcija za oskrbo revnejšega prebivalstva z oblačilnimi predmeti se zaenkrat omejuje na kmetško prebivalstvo. Zato niso dobile tekstilne trgovine v Budimpešti nič blaga, temveč samo po- deželske trgovine. Pač pa bodo dobile budimpeštanske trgovine več tekstilnega blaga, ki pride iz Italije in katerega je naročeno za 150 milijonov pengő.

Grški marmor

Pri svojem starodavnem pome- nu in slovesu v kiparstvu in stav- barstvu ima grški marmor tudi veliko gospodarsko vrednost. Naj- boljši snežnobeli in sivi marmor je iz Pentelikonu, marmor odlične strukture pa dajejo tudi številni drugi lomi.

V grškem izvozu je pred vojno zavzemal marmor važno mesto. Leta 1936. je bil izvoz marmorja vreden 4.2 milijona drahem, na- slednje leto 7.3 milijona, l. 1938. pa 6.44 milijona. Leta 1938. so ga izvozili 721 ton. Od tega je pre- vzela Belgija 406, Anglija 229, Egipt 2, ostale dežele pa 84 ton. Leta 1939. se je izvoz marmorja skrčil na 541 ton, odjemalci pa so bili Egipt 302, Belgija 178, Nem- čija 40, ostale dežele pa 21 ton.

V zadnjem desetletju pred vojno je izvoz marmorja iz Grčije stalno naraščal, leta 1939. pa se je zmanj- šal samo zaradi pomanjkanja transportnih sredstev in drugih vojnih zaprek.

Bogastvo rudninskega olja v Venezueli

Največje bogastvo Venezuele, ki ima komaj tri in pol milijona pre- bivalcev, med katerimi so Indijan- ci in Mestlci v večini, je rudninsko olje, čigar proizvodnja se od leta do leta zvišuje ter donša velike dobičke na domači deželi, temveč podjetniškim družbam iz USA. Od l. 1917. do 1941. se je zvišala pro- izvodnja rudninskega olja za 55% na 31.8 milijona ton, od tega pa sta prišli dve tretjini na ameriško in ena tretjina na angleško posest. Lanj spomladi je vlada uvedla nove davke na podjetja, ki izkori- ščajo vrelce olja, da bi se tako omejili veliki dobički tujih družb v korist dežele, a rezultat tega zvi- šanja davkov do 80% je bil ta, da so ameriške podjetniške družbe svojo delavnost še povečale ter ustanovile v zvezi s proizvodnjo rudninskega olja nova, velika in- dustrijska podjetja, ki nudijo veli- kanske dobičke, ker niso prizadeta od novega davčnega zakona.

Obrtniški vestnik

Pomen in bodočnost rokodelstva

V splošnem je premalo razume- vanja za veliko in važno vlogo, ki jo ima rokodelstvo v občestvu in ustroju dela. Ker so v velikih me- stih tovarne zasirile pogled na male rokodelske obrate, se mnogim zdi, da rokodelstvo izumira ter da si daljša življenje samo še v idilič- nem zatišju podeželja. Ta videz pa vara in je v resnici ravno narobe. Značilno je za gospodarstvo Evro- pe, da število delovnih moči v rokodelstvu tudi v industrijskih državah ne nazaduje, v kmetijskih državah pa celo od leta do leta narašča ter presega število in- dustrijskega delavstva.

»Donauzeitung« navaja, da je bilo l. 1939. v Nemčiji v rokodel- stvu 5.240.000 delovnih moči in od teh nad 1.560.000 mojstrov in last- nikov obratov. Ena petina v roko- delstvu zaposlenih delovnih moči je delala v obratih in podjetjih, ki imajo nad 20 delavcev. To so pod- jetja mojstrov, ki so si s svojo veliko strokovno sposobnostjo pri- dobili večji krog stalnih odjemal- cev, ki pri največji konkurenci dajejo prednost izdelkom znanega in čislanege mojstra-rokodelca. Povprečno je v Nemčiji med 100 delovnimi močmi v rokodelstvu 69 pomočnikov, 7 izučenih in 24 ne- izučenih ali neizvežbanih delavcev. Pri tem je treba upoštevati, da pride množica neizvežbanih po- možnih delavcev na stavbinsko obrt, dočim je v ostalih rokodel- skih panogah le malo neizvežba- nih delovnih moči.

V nemški industriji je bilo 29.5%, v rokodelstvu pa 68.5% kvalificiranih delavcev. Iz tega razmerja sledi, da je rokodelstvo matica strokovnjakov, ki so dobro- došli tudi industriji, ter da je mo-

čan kader kvalificiranega delav- stva tudi najboljše jamstvo za vi- soko kakovost izdelkov rokodel- skih obratov.

Pri ocenitvi pomena rokodelstva je umestna tudi primerjava in- dustrijske Nemčije s kmetijsko-in- dustrijsko Madžarsko. L. 1940. je bilo na Madžarskem okrog 4000 tovarn z 250.000 delavci ter 250.000 roko- delskih obratov, v katerih so imeli mojstri najmanj po enega pomoč- nika, čeprav je na Madžarskem tudi precej samostojnih rokodel- skih mojstrov, ki delajo sami.

Kaj pomeni za Evropo tako močno rokodelstvo z velikim šte- vilom kvalificiranih delavcev? Pr- vič to, da je rokodelstvo važna go- spodarska panoga tam, kjer in- dustrija za svoj obstoj nima potrebnih pogojev, drugič pa to, da po- stanejo prej ko prej rokodelci, ki ne morejo ali nočejo postati samo- stojni mojstri in podjetniki, naj- boljše delovne moči v industrijs- kih obratih. Rokodelstvo pa ima še eno veliko prednost in vrlino. Po stari tradiciji so rokodelci pri svojem delu izlozeli iniciativni. V vseh strokah skrbijo za pestrost izdelkov, obrtno in industrijsko proizvodnjo pa pospešujejo in dvigajo tudi z mnogimi iznajdbami.

Škoda je, da imajo v raznih de- želah vaški rokodelci na razpolo- go samo še močno zastarelo orodje, ker novega, boljšega ne poznajo in ga tudi dobiti ne morejo, ko bo pa preskrba s pripomočki urejena, je pa gotovo, da bo imelo roko- delstvo v evropskih deželah še boljše bodočnost, kajti že davno se je izkazalo, da ima vsa industrijs- ka proizvodnja v rokodelstvu iz- vor najboljših delovnih moči in tudi idej.

Pridelek in izvoz bombaža v Egiptu

Ker so v Egiptu že v drugem letu sedanje vojne ostale velike zaloge bombaža, ki jih Anglija ni mogla prevzeti, je egiptovska vla- da pridelek bombaža omejila v ko- rist pridelovanja žita. Nove smer- nice gospodarstva z bombažem so se kmalu izkazale kot zelo umest- ne in koristne. Vsa pozornost je bila posvečena kulturam boljših in najboljših vrst bombaža in ko se je tako bombažni pridelek po ko- ličini zmanjšal, se je po kakovosti močno dvignil. Pridelek l. 1941./42. je dal 8.2 milijona kantarjev (1 kantar = 44.9 kg), pridelek leta 1942./43. pa samo 4.25 milijona kantarjev, pri čemer pa je ta veli- ka razlika, da so se pri prvem pri- delku predelovale slabše in sred-

nje vrste bombaža, dočim so pri drugem najboljše v večini. Leto- ňji pridelek bo morda še za kakih 10 odstotkov manjši, po kakovosti pa na višku.

Pri izvozu bombaža so še vedno težave zaradi transportnih ovir, pospešuje pa se izvoz bombaža v Španijo in Indijo in letos meseca maja so bile prvič brez angleške- ga posredovanja sklenjene tudi večje kupčije z Rusijo. Bombaž je za Egipt zelo važno izvozno blago, niso pa toliko važne ugodne cene kakor blago, ki se dobi v zamenja- vo, zato bo Egipt svoj bombaž iz- važal predvsem v dežele, od koder bo dobival potrebno industrijsko proizvodnjo.

Spremembe pri pridelovanju kave

Med surovine in pridelke, ki jim je vojna močno znižala potrošnjo s spremembami na svetovnih trži- ščih, spada tudi kava. Povprečni letni predvojni pridelek kave, ki ga »Das Reich« ceni na 23.6 mili- jona metrskih stotov, se je do leta 1942. znižal na 20.6, lani pa na 17.6 milijona metrskih stotov ali za približno 25%. Vnovčiti pa se ne da tudi ta zmanjšani pridelek in največjim producentom ostajajo velike zaloge, s katerimi delajo razne, ne baš uspešne poskuse uporabe. Tako uporabljajo kavo za kurivo, iz nje pa skušajo pridobi- vati tudi tekoča goriva, da pri- delovalci ne bi imeli vedno večje zgube. Pridelovanje kave so ome- jevali že nekaj let pred sedanjo vojno.

Po prvi svetovni vojni l. 1919. so se razen v Aziji povsod razširili nasadi kave, da so obsegali okrog

26 milijonov ha. V Braziliji, ki je največji pridelovalec in prideta na njo skoraj dve tretjini svetovnega pridelka kave, se je število plan- taž od l. 1914. do 1938. zvišalo od 1.8 na 3.7 milijona. Ker se je mo- čno povečal pridelek tudi v Kolum- biji in drugih ameriških deželah, se je brazilski delež pri svetovni proizvodnji kave do začetka seda- nje vojne znižal za 61%, kave pa je bilo tudi takrat v Braziliji pre- več.

Japonci so v pridobljenih deže- lah nasade kave reducirali v ko- rist drugih kultur, v Braziliji, Ko- lumbiji in srednje-ameriških deže- lah pa s tem še odlašajo, ker upa- jo, da se bodo razmere na svetov- nem trgu zboljšale. Teh nad je vedno manj, pri spremembi kul- tur pa so vedno večje ovire, med katerimi pomanjkanje delovnih moči ni najmanjša.

USA in surovine Južne Amerike

Od konjunktore surovin Južna Amerika nima prave koristi, ker se proizvodnja pospešuje le v in- teresu USA. Med USA in drža- vami Južne Amerike je bilo skle- njeno mnogo pogodb, ki se izva- jajo le v toliki meri, v kolikor je to koristno za USA. »Kölnische Zeitung« navaja naslednje pri- mere:

Združene države si hočejo pred- vsem pridobiti rudno bogastvo Južne Amerike. Zagotoviti si ho- čejo kositer iz Bolivije, volfram iz Argentine in Bolivije, iz Brazilije nikelj, železno rudo, mangan, krom in boksit, antimon naj dajo Bolivi- ja, Peru in Čile, baker Čile in Brazilija, krom Kuba, kavčuk pa vse južno-ameriške države, ki ga imajo. Krediti, dobave strojev in delegacije strokovnjakov skrbijo za pospešitev te proizvodnje.

Najvažnejša je pogodba z Bolivi- jo o kositru in volframu, ki je bila sklenjena l. 1941. med ameri- ško družbo Metals Reserve Co. in bolivijskimi rudniki. Jamstvo za dogovorjene dobave je prevzela bolivijška država in si nakopala s tem velike stroške, ker se da pri- dobivanje kositra pospešiti le z ogromnimi investicijami. Investi- cije so potrebne tudi pri poveča- nem pridobivanju volframa. Zdu- žene države Severne Amerike so znatne količine volframa uvažale že pred vojno. L. 1940. je prišlo od vsega tega uvoza 55% na Ki- tajske. L. 1942. so potrebovali v Združenih državah 14.000 ton vol- frama. Domača produkcija je dala 6000 ton, iz Južne Amerike so uvo- zili 3600 ton in ker je manjkalo še 4400 ton, je bila potrebna po- sebna pogodba z Bolivijo.

Metals Reserve Co. si je zagoto- vila tudi presežke desetih vojno- važnih kovin v Braziliji. Med nji- mi je najvažnejši mangan, ki ga Združene države ne morejo več dobiti iz Rusije in drugih dežel. Pred vojno je ruski delež pri ame- riškem uvozu mangana dosegel že 45%. To naj bi zdaj nadomestila Brazilija, ki je med najstarejšimi producenti mangana. Med prvo svetovno vojno je dosegla letno proizvodnjo 1.5 milijona ton, pred desetimi leti pa se je proizvodnja precej zmanjšala. Združene države

potrebujejo na leto 2 do 2.5 mili- jona ton.

Združene države se močno za- vzemajo tudi za brazilski kavčuk, za najvažnejše brazilsko izvozno blago: kavo, bombaž in kakao pa kažejo le malo zanimanja. Od vse- ga izvoza Brazilije je prišlo leta 1939. na bombaž 31%, na kavo pa 40%, l. 1942. pa samo še na bom- baž 8.5%, na kavo pa 17.5%. Več- ja naročila kave so od Združenih držav samo obljubljeni, kar pa ne more zmanjšati skrbi, ki jih ima Brazilija zaradi svojega ogromne- ga presežka kave.

Čile ima pogodbe o dobavah ba- kra, kobalta, molibdena, živega srebra, svinca, mangana, zlata, cinka in volframa. Te pogodbe, ki jih je tudi sklenila Metals Reserve Co., se razlikujejo od pogodb z Bolivijo in Brazilijo. Ne veljajo namreč za nekaj let, temveč samo za 18 mesecev, iz česar se vidi, da nameravajo Združene države, ka- dar bo mogoče, obnoviti staro kon- kurenčno borbo. Posebno ostra je bila pred vojno konkurenca pri bakru. Za čilski baker je bila uvedena v Združenih državah uvozna carina, ki jo mislijo po vojni menda spet obnoviti. To bo za Čile velika škoda. L. 1941. je znašala čilska proizvodnja bakra 453.797 ton, od izvoza 434.896 ton pa so prevzele Združene države 405.000 ton. Združene države so obljubile, da bodo prevzele večje količine čilskega solitra, svoje ob- ljube pa ne izpolnijo, ker so bile v Kanadi ustanovljene tovarne umetnega dušika, ki bodo po vojni delale konkurenco.

Peru mora svoje bombažne na- sade skrčiti za 30%, kajti le pod tem pogojem prevzamejo bombaž- ni pridelek Združene države, ki so pa močno zavzete za svinco, cink, baker, antimon, volfram in kavčuk.

Z Argentino so pogodbe o raz- nih dobavah. Tako je Argentina l. 1941. odstopila Združenim drža- vam vso svojo cinkovo rudo, do- bave volframa pa so dogovorjene za tri leta. Pri vsem tem pa Ar- gentina v Združenih državah ne najde odjemalcev za svojo kmetij- sko proizvodnjo.

Pridobivanje antimona v Turčiji

L. 1938. so v Turčiji pridobili okrog 395 ton antimona in ker so strokovnjaki ugotovili, da so v de- želi še velika ležišča antimonov- ih rud, so napravili načrt, da bi se proizvodnja antimona zvišala na letnih 2000 ton. Od l. 1938. so proizvodnjo že precej povečali, k izvedbi načrta pa bo najbolj pri- spevalo odkritje bogatih ležišč an- timonove rude v anatolski provin- ci Tokat. Doslej izkoriščana leži- šča antimonovih rud so v raznih pokrajinah Male Azije.

Povečanje švedskega uvoza

Preskrba Švedske z živili je močno odvisna od inozemstva. Pri uvažanju živil so na prvem mestu svinjsko meso, rastlinske maščobe in oljne tropine. Iz dežel evropske celine se je letos v prvem četrt- letju uvoz precej povečal in velja to zlasti za jugovzhodne dežele. Izostali uvoz iz Italije nadomešča uvoz iz Španije, odkoder dobiva Švedska predvsem južno sadje. Po posredovanju Nemške trgovinske zbornice na Švedskem se je razvi- la tudi živahna trgovina z balkan- skimi deželami. Švedski uvoz živil in surovin za živilsko industrijo je bil lani v prvem četrtletju vreden 69.4, letos pa 90.2 milijona švedskih kron. Od tega je prišlo na Španijo 20.79; na Portugalsko 0.29, na balkanske dežele 12.32, na Dansko 8.90, na Madžarsko 6.13, na Švico 0.58, na Italijo 0.25, na ostale evropske dežele 4.84, na

dežele izven Evrope pa 35.89 mili- jona švedskih kron. Iz balkanskih dežel so uvozili v prvem četrtletju lani 7000, letos pa 16000 ton oljnih tropin.

Preskrba z živili v USA

»Donauzeitung« navaja podatke iz poročila ameriškega državnega preskrbovalnega urada. V tem po- ročilu je navedeno, da je šlo lani od vse proizvodnje živil 75% za civilno prebivalstvo, 13% za vo- jaštvo, 12% pa za izvoz po zakonu o zakupu in posoji. Letos se bo menda delež za civilno potrošnjo znižal na 73% ali celo na 70%. Od lanskega izvoza živil, 12% od vse proizvodnje, je šlo 4% v Bri- tanijsko, 3.5% v Rusijo, ostanek pa v druge države.

V primerjavi s povprečno pre- skrbo in potrošnjo v letih 1935.-39. bo letošnja preskrba civilnega pre- bivalstva skrčena za 25%, kar se bo močno občutilo predvsem za- radi tega, ker se zdaj dosti več dela ko v letih 1935.-39. in bi mo- rala zaradi tega hrana imeti več kalorij. Prvič so bili letos v USA določeni dodatni obroki hrane za težake. Kot prvi so bili teh do- datkov deležni drvarji.

Znižana proizvodnja jekla v USA

Iz poročila koncerna USA Steel Corporation je razvidno, da proizvodnja jekla v USA močno nazaduje. Letos junija je znašala 1.74 milijona ton ter se je v enem mesecu zmanjšala za okrog 39.000 ton.

Gostilničarski vestnik

Izplačila strežnemu osebju po kolektivni pogodbi

Vrhovni komisar, ki je odobril dodatek h kolektivni pogodbi za strežno osebje v gostinskih obratih, z dne 24. III. 1944 je pri izvedbi tega sporazuma odredil te smernice:

1. Delovni čas strežnega osebja: Za strežno osebje, za katerega velja kolektivna pogodba, velja tedenski 48-urnik, v katerega ni vštet prosti čas, ki ga je dolžen dati delodajalec po kolektivni pogodbi (36 ur tedensko nepretrgoma).

2. Pavšal, oziroma plače, zvišane z navedenim dodatkom h kolektivni pogodbi, ne smejo biti večje niti manjše, ampak se mora strogo ravnati po sklenjenem sporazumu. (Smatraji je torej minimalni pavšal obenem tudi kot maksimalni).

3. Delo nad 48 ur tedensko se smatra kot nadurno delo in ga je treba plačati ob delavnikih s 25% poviškom, ob nedeljah in praznikih pa s 50% poviškom.

Za nočno delo je priznati povi-

šek, kakor je dosedaj določen po kolektivni pogodbi.

4. Delovni čas za vratarje, pisarniške uslužbenice in kuhinjski personal je po odredbi komisarja določen na 72 ur tedensko, za šoferje in njih pomočnike in podobno pa na 60 ur tedensko.

Opozarjamo vsa gostinska podjetja, da se strogo ravnajo po zgornjih določbah Vrhovnega komisarja, na podlagi katerih je bil odobren dodatek h kolektivni pogodbi za strežno osebje.

Vrhovni komisar obenem tudi določa, da mora tako strežno, kakor tudi nestrežno osebje v gostinskih podjetjih na zahtevo vodje obrata ali njegovega opolnomočenca delati tudi nadure, ob nedeljah, praznikih in tudi ponoči. Taki zahtevi mora uslužbenec slediti in mu gre za to delo višje plačilo, kakor je določeno zgoraj pod točko 3. Eventualno nepokoravanje takim zahtevam vodje obrata se lahko smatra po določbah obrtnega zakona kot razlog za odpust brez odpovednega roka.

Sindikata gostinskih podjetnikov.

Gospodarsko sodelovanje med Nemčijo in Hrvatsko

Leta 1941. je prišla že polovica hrvaškega izvoza na Nemčijo, pri uvozu pa je bil nemški delež še večji. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je bila Hrvatska šele 8 mesecev samostojna država.

Nemški delež pri hrvaški zunanji trgovini se je leta 1942. zvišal na 72%, lani po izpadu Italije pa je dosegel 90% in je tako zdaj Nemčija stvarno edini trgovinski partner Hrvatske. Hrvatska daje Nemčiji predvsem les, tobak, vino, sadje, živila, rude in kovine, dobiva pa od nje stroje, razne izdelke iz kovin, kemikalije, papir, goriva in tekstilno blago. Plačilni promet je urejen s hrvaško-nemškim kliringom, ki je v veljavi že od 30. maja 1941. Od jugoslovanskega kli-

rinškega dolga je Hrvatska prevzela delež 42% ali 32,5 milijona mark.

Zamenjava proizvodov iz smole za živila v Grčiji

Po odredbi vojaške uprave v Grčiji so izločeni iz proste trgovine proizvodi iz smole, terpentino olje in kolofonij. Te proizvode sme nakupovati samo Nemško-grška delniška družba za smolnate proizvode, ki skrbi, da se smolnati proizvodi izvažajo ter zamenjavajo za živila, ki so nujno potrebna pri aprovizaciji grškega prebivalstva.

Surova smola še ostane v prosti trgovini, kupovati pa jo smejo samo od Nemško-grške delniške družbe pooblaščenec tvrdke, ki morajo producentom smolo plačevati tudi z živili. Za 100 ok surove

smole se dobi 12 ok živil, polovica žita in polovica sočivja.

Na ta način urejena trgovina s smolo in njenimi proizvodi bo dosti koristila preskrbi grškega prebivalstva z živili.

Izdatki romunske protiletalske zaštite

»Südos - Echo« navaja, da so v Romuniji doslej za nujne zaščitne naprave izdali 469 milijonov lejev. Od tega je šlo 230 milijonov za javna zaklonišča, 169 milijonov za gasilsko orodje in vodovodne naprave, 45 milijonov za naprave za zameglitev in 25 milijonov za signalne in alarmne naprave. Za kritje teh izdatkov je 365 milijonov iz odkupnine za obvezno delo v organizacijah protiletalske zaštite, 104 milijone pa je prispevala država iz drugih virov.

Na trgu v Bukarešti je že od prvih bombnih napadov veliko zatijše. Družine, ki so si prej nabavile velike zaloge živil in drugih potrebščin, so po večini mesto zapustile, ostalo prebivalstvo pa kupuje samo najpotrebnejše ter se poslužuje najbolj živilskega trga. Zastoj občutijo najbolj zaloge in prodajalne tekstilnih izdelkov, ki pa imajo zadostne denarne rezerve za obvladanje te krize.

Davčne olajšave v Franciji

Novi finančni zakoni francoske vlade, ki izidejo te dni, vsebujejo celo vrsto reform glede izvajanja dohodnine. Nadalje prinašajo razne olajšave glede obdačevanja industrijskih in trgovinskih podjetij.

Pri dohodnini se je davka prosti znesek zvišal na 20.000 frankov, kar velja tudi za ženo in otroke. Če ima kdo ženo in pet otrok, je davka prost dohodek do 99.000 frankov. Tudi za dobičke industrijskih in trgovinskih podjetij se dovoljujejo nekatere davčne olajšave. Dosedanji dividendni stop se je omilil za 20%. Važno je tudi to, da se za nekatere primere zopet uveljavlja bančna tajnost.

Posledice mezdnih sporov v Angliji

List »Economist« je objavil članek nekega znanega angleškega nacional-

nega ekonomista, ki ugotavlja, da je šlo v 51 mesecih sedanje vojne v Angliji v zgubo 5 in pol milijona delovnih dni zaradi stavk in mezdnih sporov v raznih industrijskih obratih. Pri tem je bilo najbolj prizadeto premogovništvo, na drugem mestu je strojna industrija, potem pa se vrstijo ladjedelništvo, tekstilna in oblačilna industrija in stavbarstvo.

Gospodarske vesti

V Nemčiji so se spremenili postopki glede nabave krompirja. Nemški državljani bodo lahko nabavljali krompir naravnost pri proizvajalcih. Kmetovalec si sme zadržati za vsakega člana svoje rodbine toliko krompirja, kolikor ga pridelal na 200 m². Za vsakega prašiča pa si sme zadržati količino krompirja, ki jo pridelal na 500 m².

S puljenjem ogrščice in repice se je začela v vsej Nemčiji letošnja žetev. Tudi ozimni ječmen so ponekod že pokosili. Kmetovalci označujejo žetevne izgledne kot vseskozi zadovoljive. To velja zlasti za krušna žita. Donos ozimnih oljnatih rastlin ter okonavin se še ne more sedaj preceiniti. Splošno se sodi, da bo donos okopavin pri količnej dobrem vremenu znatno večji kot lansko leto. Tudi krme se bo pridelalo dosti, kar bo posebnega pomena za mlečno gospodarstvo.

Hrvatska je izvozila leta 1941. sadja za 77,5 milijona kun, lani pa za 537,4 milijona kun. Največ sadja je izvozila v Nemčijo. Lani je šlo 75 odstotkov vsega hrvaškega sadja v Nemčijo.

Položaj na hrvaškem bencinskem trgu je prisilil vlado, da je znova omejila potrošnje bencina. Znova so se pregledale vse avtomobilске dovolilnice, dobave bencina industrijskim podjetjem pa so se reducirale.

Madžarski finančni minister je odredil, da se lastniki onih hiš, ki so bile poškodovane zaradi bombnih napadov, avtomatično oproste hišnega davka, t. j. da bi zaprosili za oprostitev davka.

Madžarska centrala za obutev pripravila večjo akcijo, ki naj bi dala civilnemu prebivalstvu 700.000 parov enotnih čevljev. 400.000 parov čevljev naj bi izdelali madžarski čevljarji, ki slove kot odlični rokodelci.

Vrednost proizvodnje madžarskih obrtnikov je znašal v letu 1942./43. 2,03 milijarde pengö, dočim je znašala vrednost industrijske proizvodnje 2,81 milijarde. Od vsega narodnega dohodka v višini 12,5 milijarde pengö je odpadlo na obrtnike 16 odstotkov, na industrijo pa 22,5%.

Slovaško-romunska trgovinska pogodba, ki je potekla koncem aprila, je bila podaljšana do konca septembra. Slovaško-romunska zunanja trgovina je dosegla v I. 1943. obseg 300 milijonov.

+

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo, da je dotrpel po daljšem trpljenju naš ljubljani soprog, oče, sin, brat, svak in stric, gospod

Ivan Volk
trgovski družabnik

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 28. t. m., ob 5. uri pop. z Žal, kapele sv. Nikolaja, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 26. julija 1944.

Globoko žalujoči:

Julijana, soproga,
ing. Janez, sin, Marija, mati,
Avgust, brat; in ostalo sorodstvo

+

Tvrška A. Šarabon & Co.
sporoča žalostno vest, da je umrl njen predobri in neumorni družabnik, gospod

Ivan Volk

Neumornega in za trdko prezaslužnega družabnika bomo ohranili v trajnem hvaležnem spominu.

Ljubljana,
dne 26. julija 1944.

»MERKUR«

tovarna mila in kem. izdelkov

Ljubljana
STARI TRG 17

Telefon 39-77

Potrebščine za mline in žage

FR. BRCAR

Ljubljana, Kolodvorska ulica 35 - Tel. 27-31

OKVIRJE

izdeluje specialist
Wolfova 4

KLEIN

+

Osebe tvrdke A. Šarabon & Co. sporoča, da je umrl njihov srčno dobr in nepozabni šef, gospod

IVAN VOLK

Ohranili ga bomo v trajnem in hvaležnem spominu.

Ljubljana dne 26. julija 1944.

no Ks. Tudi z Bolgarsko bo sklenila Slovaška v kratkem novo pogodbo. Zunanja trgovina med obema deželama je narasla po vrednosti od 70 na 120 milijonov Ks.

Slovaški agrarni urad je v štirih letih razdelil med slovaške kmetovalce 95.800 kat. johov, ki so bili last inozemcev, 174.000 kat. johov, ki so bili last Židov, je bilo podržavljenih in dosedaj od teh 64.000 johov razdeljenih med slovaške kmetovalce. Židovski zakupi v obsegu 45.000 johov so prešli v slovaško posest. Likvidacija židovske zemljiške lastnine se načrtno nadaljuje.

Kartelne pristojbine so dale Slovaški lani približno 2,5 milijarde Ks. Ker so izdatki državne blagajne vedno večji Slovaška teh pristojbin ne more odpraviti.

Romunsko notranje ministrstvo in državno podjetništvo za oskrbo sta sklenila, da se ustanove v mestih delavnice za izdelovanje obleke in obute za revnejše prebivalstvo.

Bolgarsko kmetijsko ministrstvo poroča, da bo letošnji vinski pridelek zelo bogat, čeprav je primanjkovalo mogle galice.

Bolgarsko pridobivanje soli v Egejskem in Crnem morju se je letos tako zelo povečalo, da bo domača potreba na soli skoraj popolnoma krija.

Dohodki bolgarskih indirektnih davkov (carine, kolki itd.) so proračunani za prvih pet letošnjih mesecev za 1450 milijonov levov više ko v istem času lani.

Na Bolgarskem bodo letos pridelali 8000 ton rožnih cvetov, kar ustreza v normalnih časih 2000 kg rožnega olja. Količina iz rož pridobljenega olja je odvisna od vremena. Sedaj večinoma hladno vreme pospešuje nastajanje olja v rožnih cvetih.

Turčija je znižala najvišje dopustne prodajne cene za kameno olje za 12 do 22,5 odstotka.

Turška vlada je ukazala, da turške ladje ne smejo več pluti po Crnem morju. Vlada je to storila, ker sta bila nekaj turški parnik in neka turška jadrnica torpedirana in potopljena od podmornice neznanе narodnosti.

Na carigradskem trgu z nepremičninami je nastala baisse. Ljudje, ki so hoteli prodati svoje hiše v Carigradu, niso mogli najti kupcev ali pa le za prav nizke cene.

Španska je do 20. maja 1944 izvozila 237,96 milijona kg pomaranč, poleg tega pa v Nemčijo 5,48 milijona kg limon. Domači španski trg je mogel sprejeti samo 101,1 milijona kg pomaranč. Iz tega se vidi, kako je Španija odvisna od izvoza pomaranč in limon.

Iz Švedske poročajo, da so letošnji žetveni izgledi tako dobri, kakor že dolgo niso bili. Zita bo Švedska letos več pridelala ko lani in tudi krompirja. Tudi sena bo letos zelo mnogo. Primanjkuje pa delovnih sil, ker je potrebno 50.000 nadomestnih delavcev, da se bo mogla spraviti vsa žetev.

Švedska parnika »Sangant« in »Mongamarac«, ki sta v službi Mednarodnega Rdečega križa sta pripeljala v Grčijo iz čezmorskih krajev 16.771 ton živil, zdravil in obleke.

+

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočam žalostno vest, da je dne 21. julija 1944 umrl pri meni na Bledu moj preljudi oče

Viktor Bohinec
TRGOVEC V LJUBLJANI

in je bil dne 23. t. m. na Bledu pokopan.

Sv. maša zadušnica se je brala dne 27. julija 1944 ob 7. uri v cerkvi Marijinega oznanjenja v Ljubljani.

Bled, dne 21. julija 1944.

VERA VOVK
roj. BOHINEC

Učiteljska tiskarna in knjigarna d. d. v Ljubljani